

18. Magyar Pókász Találkozó

Fertőújlak 2017

XVIII Magyar Pókász Találkozó

Program Előadások összefoglalói
Résztevők

2017. szeptember 22-24.

Fertőújlak

Csapody István Természetiskola

Csapody István (1930 – 2002) emlékének

15 éve hunyt el Dr. Csapody István botanikus a hazai terepbotanika és természetvédelem példamutató alakja

Szerkesztette:

Szűts Tamás
Szinetár Csaba
Takács Gábor

Cím- és hátlap:

Alkonyati fények a Fertőn (Fotó: Szinetár Csaba)

Belső borító:

A szongáriai cselőpók a Fertő-táj szikeseinek jellemző faja
(Fotó: Szűts Tamás)

Logó terv és kivitelezés:

Molnár Anna és Strausz Adrienn

Nyomdai munkák, tördelés:

IM3 Kft, Kapuvár

Tartalomjegyzék

Köszöntő a XVIII. Magyar Pókász Találkozóhoz	5
A Magyar Pókász Találkozók helyszínei	6
Program	7
Előadások összefoglalói	8
1. Ambrus Gergely, Dudás Péter és Tóth Ferenc: A talajtakarás hatása a talajfelszíni pókegyüttesekre burgonyaparcellákon	9
2. Bali László, Szinetár Csaba, Andrési Dániel és Tuba Katalin: Talajközeli pók- és futóbogár közösségek összehasonlító vizsgálata egy nyugat-magyarországi cserestölgyesben	10
3. Bali László, Szinetár Csaba, Andrési Dániel, Tuba Katalin és Ferka Róbert: A Szalafő Erdőrezervátum (ER-53) különböző fás élőhelyeinek arachnológiai vizsgálata	11
4. Berta Péter és Szinetár Csaba A komáromi Öregvár pókász szemmel	12
5. Eichardt János, Szabó Bence, Eredi Sára, Horváth Krisztina, Regénye Dóra és Lukács Róbert: Faunisztikai vizsgálatok a Környei-, és a Keckédi-tó nádasaiban	13
6. Gallé Róbert, Gallé-Szpisjak Nikolett, Tölgyesi Csaba és Torma Attila: Erdőössztyepek pókfaunáját befolyásoló tájleptékű tényezők	15
7. Gál János, Kovács Gábor: Adatok a fekete-sárga karolópók, <i>Synema globosum</i> (Fabricius, 1775) biológiájához (Araneae: Thomisidae)	16
8. Gál János, Kovács Gábor, Géczy Csaba, Búzás Balázs: Újabb adatok az Arab Emirátusok pókfaunájához (Araneae)	17
9. Horváth Ádám, Kapilkumar Inge, Gallé-Szpisjak Nikolett, Gallé Róbert: Az áttelelés és az élőhely típus hatása a kondícióra és a mozgási mintázatra a <i>Pardosa alacris</i> farkaspók faj esetén	18
10. Kovács Gábor, Szinetár Csaba: Adatok a nagy eretnekpók <i>Amaurobius ferox</i> (Walckenaer, 1830) biológiájához (Araneae: Amaurobiidae)	19
11. Kovács Péter Magyarai Máté és Szinetár Csaba: A kis-balatoni homokhátak pókfaunája	20
12. Kovács Péter, Szinetár Csaba, Takács Gábor, Tóth Árpád és Sipos Tibor: Gyeprekonstrukciót megelőző arachnológiai alapfelmérés különböző hansági mintahelyeken	21
13. Mezőfi László, Gyóni Dorottya, Markó Gábor, Bársony Kristóf és Markó Viktor: <i>Carrhotus xanthogramma</i> viselkedési bélyegeinek vizsgálata és zsákmányspektruma almaültetvényekben	22
14. Prazsák István, Christian Komposch, Kovács Gábor, Vári Gábor: Az <i>Eresus sandaliatus</i> (Martini & Goeze, 1778) "újrafelfedezése" Ausztriában	23
15. Samu Ferenc, Szita Éva, Beleznai Orsolya és Tholt Gergely: Indirekt ragadozóhatás potenciális jelentősége a biológiai védekezésben	24

16. Szabó Ágota Réka, Urák István, Gallé Róbert: Erdőssztyeppek pókközösségeinek vizsgálata a Dél-Kiskunságban	25
17. Szabó Géza: Barlangi keresztespók fiatalkori pusztulásának lehetséges okai.....	26
18. Szabó Géza: Troglóxén, Troglofil, Troglobiont – <i>Meta menardi</i> ?.....	27
19. Szinetár Csaba, Gallé-Szpisjak Nikolett, Gallé Róbert, Török Tamás, Agócs Péter és Szűts Tamás: A <i>Trochosa hispanica</i> hazai előkerüléséről és eddig ismertté vált élőhelyeiről	28
20. Szűts T., Zalai B, Bozsó M., Szövényi G. & Szinetár Cs. <i>Veni vidi Iciini</i> : egy új ugrópókfaj Magyarországról	29
A XVIII. Magyar Pókász Találkozó szakmai résztvevőinek névsora	
A XVIII. Magyar Pókász Találkozó támogatói	

Köszöntő a XVIII. Magyar Pókász Találkozóhoz

Kedves Pókászok és Pókbarátok!

Nagykorú lett a magyar pókászok éves szakmai találkozója!

1999 őszén Dudás Gyuri szervezte meg az I. Magyar Pókász Találkozót a Bükkben. Akkor 18-an vettünk részt a programon, és pontosan ugyanennyi év telt el azóta. A nagykorúvá válás pillanatában hatvanan tervezzük, hogy 2017 szeptemberében ismét együtt töltünk egy hétvégét. A hagyományainknak megfelelően a szakmai résztvevőket elkísérik családtagjaik, köztük ismét szép számmal jelen lesznek a legifjabb pókászok is. Helyszínünk a Fertő-Hanság Nemzeti Park fertőújlaki **Csapody István Természetiskolája**. Az épület a Fertő-tó hazai oldalán található legtipikusabb szikések szélében áll, és ha szerencsénk lesz az időjárással, akkor a nyugati horizonton láthatjuk a Kelet-Alpok felett örökdő robusztus hegytömböt, a Hóhegyet, vagy ahogyan inkább mi is ismerjük a Schneeberget.

Az oktatóközpont **Csapody István** botanikus nevét viseli, akit személyesen is ismerhettünk. Hálával és tisztelettel gondolunk rá, mint a hazai természetvédelem és terepbotanika példamutató alakjára. Halálának 15. évfordulójának alkalmából tisztelgünk kutatói és emberi nagysága előtt.

A hazai arachnológus elődeink munkáiban szinte kivétel nélkül megtaláljuk a régió lelőhelyeit, például Fertőrákost, Sopront. Mindenkit vonzott a különleges táj. Csapody Pista bácsi úgy ajánlotta a Soproni-hegységet és a Fertő-tájat az idelátogatók figyelmébe, mint a Kárpát-medence sajátos esszenciáját, ahol az alföldi sekély tavak, a melegkedvelő középhegységi bokorerdők, a szubmontán bükkösök és számos további tipikus hazai életközösség vonul fel előttünk.

Köszönjük, hogy elfogadtátok a meghívásunkat, köszönjük, hogy elhoztátok magatokkal a legfrissebb kutatásaitok eredményeit. Kívánjuk, hogy a szokott módon jó hangulatban, tanulságos és inspiráló szakmai és baráti megbeszélésekben gazdag találkozót töltsünk együtt a Fertő-tónál.

Szinetár Csaba és Takács Gábor

Sarród, 2017. szeptember 22.

A Magyar Pókász Találkozók helyszínei

- I. **Répáshuta**, 1999. Rendező: Dudás György
- II. **Eger**, 2000. Rendező: Dudás György
- III. **Budapest, Julianna-major**, 2001. Rendező: Samu Ferenc
- IV. **Szóce, Csicsóka-tanya**, 2003. Rendező: Szinetár Csaba
- V. **Uzonkafürdő**, Erdély, 2004. Rendező: Urák István
- VI. **Móráhalom**, 2005. Rendező: Gallé Róbert és Kovács Gábor
- VII. **Kéked**, 2006. Rendező: Dudás György és Papp Gábor Viktor
- VIII. **Dunasziget, Sérfenyősziget** 2007. Rendező: Szinetár Csaba és Kovács Péter
- IX. **Kisoroszi**, 2008. Rendező: Szita Éva és Samu Ferenc
- X. **Oroszlány – Gánt**, 2009. Rendező: Eichardt János és Szinetár Csaba
- XI. **Tokaj**, 2010. Rendező: Dudás György és Szalkovszki Ottó
- XII. **Pakod**, 2011. Rendező: Kovács Péter és Zalai Béla
- XIII. **Móráhalom, Csipak**, 2012. Rendező: Gallé Róbert és Kovács Gábor
- XIV. **Kőszeg, Stájer Házak**, 2013. Rendező: Szűts Tamás, Szinetár Csaba és Török Tamás
- XV. **Miskolc, Lilafüred, 2014.** Rendező: Honti Szabolcs, Dudás György és Papp Viktor Gábor
- XVI. **Topolya, 2015.** Rendező: Vukájlóvics Pecze Natália
- XVII. **Agárd, 2016.** Rendező: Samu Ferenc és Szita Éva

Program

Tervezett program:

2017. szeptember 22. (péntek)

16.00: *Megérkezés, regisztráció*

Fakultatív kirándulási lehetőségek az Űrge-dombra és a Borsodi-dűlő madármegfigyelő tornyához.

19.00: *A találkozó megnyitója*

19.10 *Nyitó előadás:*

Pellinger Attila (FHNP Természetmegőrzési osztályvezető):
Sztieptó az Alpok lábánál

19.45: *Vacsora*

20.45: *Élménybeszámolók:*

Vukájlóvics Pecze Natália: A Kvarner és környéke pókász szemmel

18 Szabó Géza: A réskeresztespók párzása képekben

2017. szeptember 23. (szombat)

7.30: *Reggeli*

8.00: *Szakmai előadások*

1. **Ambrus Gergely, Dudás Péter és Tóth Ferenc:** A talajtakarás hatása a talajfelszíni pókegyüttesekre burgonyaparcellákon
2. **Bali László, Szinetár Csaba, Andrédi Dániel és Tuba Katalin:** Talajközeli pók- és futóbogár közösségek összehasonlító vizsgálata egy nyugat-magyarországi cserestölgyesben
3. **Berta Péter és Szinetár Csaba:** A komáromi Öregvár pókász szemmel
4. **Gallé Róbert, Gallé-Szpisjak Nikolett, Tölgyesi Csaba és Torma Attila:** Erdőssztieppek pókfaunáját befolyásoló tájleptékvű tényezők
5. **Gál János, Kovács Gábor, Géczy Csaba, Búzás Balázs:** Újabb adatok az Arab Emírátságok pókfaunájához (Araneae).

9.15.–9.30. Szünet

6. **Horváth Ádám, Kapilkumar Inge, Gallé-Szpisjak Nikolett, Gallé Róbert:** Az áttelelés és az élőhely típus hatása a kondícióra és a mozgási mintázatra a *Pardosa alacris* farkaspók faj esetén
7. **Kovács Gábor, Szinetár Csaba:** Adatok a nagy eretnekpók *Amaurobius ferox* (Walckenaer, 1830) biológiájához (Araneae: Amaurobiidae).
8. **Kovács Péter, Szinetár Csaba, Takács Gábor, Tóth Árpád és Sipos Tibor:** Gyeprekonstrukciót megelőző arachnológiai alapfelmérés különböző hansági mintahelyeken
9. **Mezőfi László, Gyóni Dorottya, Markó Gábor, Bársony Kristóf és Markó Viktor:** *Carrhotus xanthogramma* viselkedési bélyegeinek vizsgálata és zsákmányspektruma almaültetvényekben
10. **Prazsák István, Christian Komposch, Kovács Gábor, Vári Gábor:** Az *Eresus sandaliatus* (Martini & Goeze, 1778) "újrafelfedezése" Ausztriában.

10.45–11.00: Szünet

11. **Samu Ferenc, Szita Éva, Beleznai Orsolya és Tholt Gergely:** Indirekt ragadozóhatás potenciális jelentősége a biológiai védekezésben
12. **Szabó Ágota Réka, Urák István, Gallé Róbert:** Erdőössztyepek pókközösségeinek vizsgálata a Dél-Kiskunságban
13. **Szabó Géza:** Barlangi keresztespók fiatalkori pusztulásának lehetséges okai
14. **Szinetár Csaba, Gallé-Szpisjak Nikolett, Gallé Róbert, Török Tamás, Agócs Péter és Szűts Tamás:** A *Trochosa hispanica* hazai előkerüléséről és eddig ismertté vált élőhelyeiről
15. **Szűts T., Zalai B, Bozsó M., Szövényi G. & Szinetár Cs.:** Veni vidi Iciini: egy új ugrópókfaj Magyarországról

(Az előadások időtartama 10 perc, továbbá 5 perc vita.)

13.00: Ebéd

14.00: Kirándulás **Kirándulás a Fertő-tavon: Szárazon és vízen**

18.00: *Vacsora*

20.00: **Samu Ferenc:** Élménybeszámoló a XXX. Európai Arachnológiai Konferenciáról.

Samu Ferenc: Mi leszünk a rendezők! A XXXI. ECA előkészületeiről

2017. szeptember 24. (vasárnap)

8.00: *Reggeli*

9.00: *A következő találkozó és egyéb közérdekű dolgok megvitatása*

10.00: *Látogatás a madárgyűrűző állomáson*

Gyűjtéssel egybekötött kirándulás

12.00: *Ebéd*

Hazautazás ☺

Szinetár Csaba és Takács Gábor

A XVIII. Magyar Pókász Találkozó szervezői

**Szombathelyi Arachnológiai Műhely
ELTE, Savaria Egyetemi Központ**

Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság

Szombathely, Sarród 2017. szeptember

Előadások összefoglalói

A talajtakarás hatása a talajfelszíni pókegyüttesekre burgonyaparcellákon

Ambrus Gergely, Dudás Péter és Tóth Ferenc

Szent István Egyetem, Mezőgazdasági és Környezettudományi Kar,
Növényvédelmi Intézet Gödöllő, Páter Károly u. 1

A talajfelszínen mozgó pókfajokra ható tényezők közül az élőhelyek szerkezeti felépítése nagy jelentőséggel bír. A talajfelszín szerkezetét többek között mulcsozással lehet befolyásolni. Feltételezésünk az volt, hogy a talajtakarás nyújtotta előnyöket a kísérleti helyszíneken előforduló domináns fajok használják ki elsősorban. Terepi tapasztalataink alapján egy másik feltételezés az volt, hogy a takart felszín a juvenilis farkaspókok számára preferáltabb élőhely, mint a takaratlan. Az elfoglalható mikrohabitatok nagyobb száma miatt a mulcsozott talajon több faj jelenlétét feltételeztük kimutatni, ami diverzitásbeli különbséget is okozhat.

2012-2014 között hét helyszínen állítottuk be kísérleteinket takart és takaratlan burgonyaparcellákon. A talajcsapdázással begyűjtött egyedeket kor és nemek szerinti bontásban vizsgáltuk. Egyedsűrűségi viszonyait a napi aktivitás-denzitásukkal jellemeztük, és a fajok diverzitását elemeztük a takart és a takaratlan felületeken.

Összesen 7205 egyedet csapdáztunk, melyek közül 4196 egyed a talajtakart és 3009 a takaratlan talajokon került a csapdádba. A jelentősebb pókcsaládok: Lycosidae (56%), Gnaphosidae (15%), Linyphiidae (13%). Az összefogásban négy fajt találtunk dominánssnak: *Pardosa agrestis*, *Xerolycosa miniata*, *Pardosa hortensis*, *Agyneta rurestris*. A mulcsozott felszínekről 53 olyan faj került elő, ami nem volt a takaratlanokon, és 44 faj került elő csak a takaratlanokról. Ezeknek a fajoknak az összesített részaránya egyedszámban egyik esetben sem érte el a 2%-ot az összefogásban. Az átfedő fajok száma 78, és ezek az összefogás 97%-át tették ki. A kétféle felszínborítás egyértelmű diverzitásbeli hatását nem tudtuk kimutatni. A takart talajon a nőstény egyedek szignifikánsan nagyobb aktivitás-denzitási mutatókkal rendelkeztek, mint a hímek, de ez elsősorban a nem domináns fajoknak volt köszönhető. A háló nélkül vadászó pókok juvenilis egyedei a kifejlettekkel szemben előnyben részesítették a mulcsozott felszíneket, ami a farkaspókok esetében különösen szembevetendő.

Eredményeink alapján nagyobb pók-diverzitást érhetünk el, ha mind takart, mint takaratlan felületek jelen vannak. Egy-egy területen a mulcsozás a gyakoribb fajok egyedszámát befolyásolta ugyan, de ettől egy ritkább faj nem vált tömegessé ugyanezek a felületeken.

A nem domináns fajok nőstény egyedei szívesebben választják a takart talajfelszínt, mint hím fajtársaik és a domináns fajok egyedei.

Talajközeli pók- és futóbogár közösségek összehasonlító vizsgálata egy nyugat-magyarországi cserestölgyesben

Bali László¹, Szinetár Csaba², Andrési Dániel³ és Tuba Katalin¹

¹ Soproni Egyetem, Erdőmérnöki Kar, Erdőművelési és Erdővédelmi Intézet, H-9400 Sopron Ady Endre u. 4., e-mail: bali.laszlo@uni-sopron.hu

² ELTE, Savaria Egyetemi Központ, Természettudományi Kar, Állattani Tanszék H-9700 Szombathely, Károlyi G. tér 4.

³ KEFAG Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt., Kecskemét

Vizsgálatunkban két, az erdők talaján gyakori ízeltlábú csoport, a futóbogarak (Coleoptera: Carabidae) és a talajközeli pókok (Araneae) adatait hasonlítottuk össze. Mindkét csoport fajai általánosan gyakori, generalista ragadozói az erdei ökoszisztémáknak, továbbá ismert indikátor szervezetek.

Vizsgálatunk célja volt, a terület talajközeli pók és futóbogár közösségeinek összehasonlítása a léknyitás és a jelenlévő holtfa viszonylatában.

Ennek érdekében a Gyöngyös-síkon található Vép 32/D (69 éves homogén cseres (*Quercus cerris* L.) állományú) kísérleti erdőrészletben végeztünk felméréseket. Az állomány két mesterséges lékjét és azok környezetét Barber-féle talajcsapdákkal mértük fel. A csapdarendszer 2 éven keresztül volt aktív. A fekvő holtfa felmérésére az Ódor-féle módszert alkalmaztuk, az egyes csapdák 2,5 m-es körzetében.

A vizsgálat két éve alatt összesen 115 pók és 31 futóbogár fajhoz tartozó, 11393 pókot és 1449 futóbogarat gyűjtöttünk. Mindkét csoport egyedszáma a május-június hónapokban volt a legnagyobb. Mind a fajszámok, mind az egyedszámok általánosan magasabbak voltak a 2013-as csapdázási időszakban. A pókoknak mind az egyedszáma, mind a fajszáma magasabb volt a transzszektek belső csapdáiban.

A futóbogarak Shannon-diverzitás értékei általánosan alacsonyabbak és nagyobb ingadozást mutattak, mint a pókoké, ami döntően az alacsonyabb fogott egyedszámnak és fajszámnak tudható be.

Az ordinációs vizsgálat eredménye mindkét taxon esetében két elkülönülő halmazt mutat. Ez a két csoport a pókok esetében a transzszektek külső és belső csapdáiból áll. A futóbogarak esetében, 5 csapda többletől való jelentős eltérésének oka a nagyvadak csapdamegsemmisítő tevékenysége lehetett.

Az összefüggésvizsgálat pozitív szignifikáns kapcsolatot mutatott a futóbogár egyedszám és a holtfamennyiség, valamint a pók- és futóbogár fajszámok között. Negatív szignifikáns kapcsolat volt mindkét csoport fajszáma és a holtfa korhadtsági foka között.

Adataink szerint a terület talajközeli pókközössége gazdagabb és diverzebb, mint a futóbogaraké, és a léknyitás által is jobban befolyásolt.

A Szalafő Erdőrezervátum (ER-53) különböző fás élőhelyeinek arachnológiai vizsgálata

POSZTER

Bali László¹, Szinetár Csaba², Andrési Dániel^{1, 3}, Tuba Katalin¹ és Ferka Róbert¹

1 Soproni Egyetem, Erdőmérnöki Kar, Erdőművelési és Erdővédelmi Intézet, H-9400 Sopron Ady Endre u. 4.

2 ELTE, Savaria Egyetemi Központ, Természettudományi Kar, Állattani Tanszék H-9700 Szombathely, Károlyi G. tér 4.

3 KEFAG Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt., 6000 Kecskemét József Attila utca 2.

A poszter a 'Life in forests - Élő Erdő Konferencia: erdőgazdálkodásról és erdőkezelésről natura 2000 területeken' rendezvényen került bemutatásra, 2017.03.21-én, a Soproni Egyetemen.

Az ER-53 jelű Szalafő Erdőrezervátum a Nyugat-Dunántúlon, az Alsó-Őrség kistájon helyezkedik el. Vizsgálatunk során a célunk volt az erdőrezervátum talajközeli élő pókközösségének vizsgálata, úgy, mint: a magterület és a védőzóna, valamint az eltérő fafaj-összetételű élőhelyfoltok összehasonlítása; a fajkompozíció állatföldrajzi és a természetességi értékelésének elvégzése; valamint a közösség-ökológiai mutatók számítása.

A mintagyűjtéshez védőtetővel ellátott, Barber-féle duplaedényes talajcspadákat használtunk. A csapdák kihelyezése 2014.04.15-én történt; párosával, mindhárom élőhelytípusban két helyre. Így összesen 12 csapda került telepítésre. Az adatgyűjtés során összesen 1305 pók került befogásra. Ezek közül 20 család, 50 fajának, 971 egyedét sikerült faji szinten meghatározni. A legtöbb egyed az erdefenyő elegyes lomb, míg a legkevesebb a lucos élőhelyen került begyűjtésre. A legmagasabb fajsám a lucos, a legalacsonyabb pedig az elegyes lomb élőhelyen volt.

Az egyes ökológiai indexek analóg módon alakultak, mindhárom a lucos élőhelyen vette fel a legnagyobb értéket. A legnagyobb arányban minden csapdában a természetközeli élőhelyekhez köthető fajok egyedeit fogtuk. Mindhárom élőhelyen az európai, extramediterrán elterjedésű fajok voltak nagy többségben jelen.

A vizsgálat eredménye szerint az egyes csapdapárok csapdái között nagyobb hasonlóság áll fenn, mint az azonos területen lévő csapdapárok között. A lucosokba kihelyezett csapdák sokkal jobban hasonlítanak egymásra, mint ami a magterület csapdái esetében tapasztalható. A legnagyobb eltérés az erdefenyő elegyes lomb élőhely csapdáinál mutatható ki.

A rezervátum nyílt erdő jellegét okozhatja az idős, elpusztult fák összeomlásával járó, talajfelszínt érő fénytöbblet. Az erdőrezervátum természetességi állapota jó. A rezervátum egy viszonylag nagy fajsámú, jó természetességi állapotú, heterogén erdei élőhelynek tekinthető.

A komáromi Öregvár pókász szemmel

Berta Péter¹ és Szinetár Csaba^{1,2}

¹ Selye János Egyetem, Biológiai Tanszék Komárom

² ELTE, Savaria Egyetemi Központ, Természettudományi Kar, Állattani Tanszék H-9700 Szombathely, Károlyi G. tér 4.

A korábbi külföldi és magyar példákat követve Komárom (Észak-Komárom) város egy sajátos élőhelyén végeztünk faunisztikai célú vizsgálatokat. Kutatásunk helyszíne a komáromi erődrendszer egyik egysége az ún. Öregvár volt. A vár a XIX. század építészetének megfelelően vastag, földdel takart, füles bástyákkal rendelkezik. Mivel a vár elvesztette elsődleges katonai jelentőségét ezért a földsáncokon spontán füves, lejtős élőhelyek alakultak ki. Feltételeztük, hogy a vár sajátos viszonyai miatt a szinantróp fajokon kívül más, a természetes élőhelyekre jellemző fajokat is találunk. Vizsgálatunk a pókokra fókuszált, mint domináns talajfelszíni ízeltlábúakra. A vár északnyugati bástyáján helyeztünk el a csapdákat 3 csoportban. A vizsgálathoz Barber-féle talajcsapdákat alkalmaztunk. A csapdákat 2015. április 19. és május 18. között két alkalommal ürítettük. A begyűjtött mintákból 26 fajt azonosítottunk. A gyűjtött fajok közt voltak szinantróp és a szabad természetben, elsősorban másodlagos élőhelyekre jellemző fajok egyaránt. Néhány esetben tipikusan jó természetességű gyepek fajait is sikerült kimutatni. A gyűjtött fajok közül kiemelendő az *Eresus moravicus*. A faj Komárom környékén korábban nem volt ismert. A fajok közt található volt néhány száraz vagy extrém száraz élőhelyet kedvelő is. A *Crustulina sticta* esetében két korábbi szlovákiai élőhely volt ismert, míg a *Heliophanus lineiventris* esetében csupán egy. A feltételezésünk beigazolódott. Az Öregvár természeti viszonyai a szinantróp fajok mellett a jó természetességű száraz gyepek pókjai számára is megfelelő élőhelyet jelenthetnek. Az Öregvár másodlagosan létrejött földsáncainak jelentős menedék szerepe van a beépített, illetve intenzíven művelt tájban.

Faunisztikai vizsgálatok a Környei-, és a Kecskédi-tó nádasaiban

Eichardt János, Szabó Bence, Eredi Sára, Horváth Krisztina, Regenye Dóra és Lukács Róbert

Hamvas Béla Gimnázium, Oroszlány 2840, Kossuth L. u.2.

Az Oroszlányi kistérségben található, és az Által-ér vízgyűjtőterületébe tartozó patakok duzzasztása révén létrejött mesterséges tavak élővilágát korábban még nem vizsgálták. A 2016-ban elnyert „Út a tudományhoz” pályázaton belül e tavak nádasainak élővilágát felvételeztem tanítványaim bevonásával. Maga a kutatás 2017 márciusában kezdődött. Ennek részeként a nádasokban előforduló pókok felvételezését is elvégeztük, melyet 2017 őszétől kívánunk folytatni. A két tó összeköttetésben áll egymással, mivel a Kecskédi-tó lefolyása a Környei-tóba folytatódik. Bár a tavak mesterségesek, mégis vannak olyan jellegzetességeik, melyek a természetes tavakéhoz hasonlóak. A faunisztikai vizsgálataink során Barber-féle talajcsapdákat, úszó vízcspdákat, valamint éjszakai egyelések gyűjtéseket és nádcső-csapdákat is bevetettünk a pókok begyűjtéséhez. A tavaszi gyűjtéseink igen szűkösre sikerültek, ezért nem teljes a faunalista. Mégis előkerült néhány védett és érdekes faj a tipikusan nádasokban előforduló fajok mellett. A Kecskédi-tó esetében a szegélyes és a parti vidrapókot (*Dolomedes fimbriatus*, *Dolomedes plantarius*), míg a Környei-tó nádasaiból a *Donacochara speciosa*-t és a *Leptorchestes berolinensis* -t sikerült kimutatnunk. A nádasok póközösségének vizsgálatát még minimum egy éven keresztül szeretnénk folytatni és a fajlistát teljessé tenni.

Erdőssztyepek pókfaunáját befolyásoló tájléptékű tényezők

Gallé Róbert, Gallé-Szpisjak Nikolett, Tölgyesi Csaba és Torma Attila

Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Ökológiai Tanszék

A korábbi tájléptékű vizsgálatok elsősorban az emberi tevékenységek által kiváltott fragmentáció és izoláció hatásával foglalkoztak, mely hatások jellemzésére gyakran a megmaradt élőhelyek méretét és izoláltságát veszik alapul. Az élőhely mennyiség hipotézis ezt a két változót helyettesíti egyetlen változóval, a rendelkezésre álló élőhelyek mennyiségével, amely a mintavételi helyhez megfelelő távolságon belül található élőhely-foltok területének összegével egyezik meg.

Vizsgálatunk során az élőhely-mennyiség hipotézis tesztelését végeztük el két természetes táj esetén az Alföldön (homoki erdőssztyepp és Turjánvidék) pókokra vonatkozó adatok alapján. Összesen 187 pókfaj 16,411 ivarérett egyedét gyűjtöttük, közöttük néhány természetvédelmi és faunisztikai szempontból érdekes faj egyedeit is. A fajokat élőhelyi igényei alapján gyepi és erdei fajok csoportjába soroltuk. A kevert lineáris modellek alapján kizárólag az élőhely-mennyiség egyetlen vizsgált csoport esetén sem magyarázta a fajszám és az abundancia változását. Ezek alapján tehát a pókok elterjedési mintázatát az élőhely mennyiség mellett a foltok mérete és konfigurációja is jelentősen befolyásolja.

Adatok a fekete-sárga karolópók, *Synema globosum* (Fabricius, 1775) biológiájához (Araneae: Thomisidae)

POSZTER

Gál János¹, Kovács Gábor²

¹ Állatorvostudományi Egyetem, Egzotikusállat és Vadegészségügyi Tanszék, 1078, Budapest, István u. 2.

² Szeged, Londoni krt. 1., IV, II/10. 6724

A fekete-sárga karolópók palearktikus elterjedésű faj. Az Európában több helyen is előforduló pókot Törökországban és Portugália déli részén is megtalálták. Bár a Pók Világkatalógusban több afrikai előfordulású *Synema*-fajt is találunk, azonban konkrét marokkói lelőhelyet egyetlen esetben sem hivatkoznak, és a *S. globosum*-ot sem jegyzik Marokkóból.

A fekete-sárga karolópókot a 2012-2013. években végzett gyűjtéseink során Fes-Kenitra-Rabat által határolt területen igen nagy egyedszámban (17♀, 9♂, 21 subadult, 21.09.2012. – 30.11.2013, J. Gál, JGPC) találtuk meg. Eddigi adataink alapján valószínűsítjük, hogy a faj igen elterjedt lehet Marokkóban. Az „igazi viráglakónak” tartott fajra vonatkozó irodalmi adatok ismeretében végzett terepi vizsgálataink során a *S. globosum*-ot többféle növény virágzatában figyelhettük meg. Azokon a lelőhelyeken, ahol a leandert (*Nerium oleander*) telepített növényként találtuk, - így pl. utak mentén, vagy parkokban - ott az ültetvényekről szinte minden esetben előkerült ez a karolópók faj is. Munkánk során, összehasonlítva az egyes növényfajokat, az *Apocynaceae* sp. virágzataiban 59 %-os, az *Asteraceae* sp. esetében 30 %-os, valamint a *Cistaceae* sp. virágain 11 %-os gyakorisággal figyeltünk meg a szirmok közt meghúzódva zsákmányra váró fekete-sárga karolópókokat. Egyéb karolópókokhoz hasonlóan a testméretüknél jóval nagyobb rovarokat is képesek zsákmányul ejteni. Ennek megfelelően több alkalommal is láthattuk, amint méheket, vagy nagytestű legyeket fogyasztottak. Áldozataikat többnyire a tori régióban marták meg.

Újabb adatok az Arab Emirátusok pókfaunájához (Araneae).

Gál János¹, Kovács Gábor², Géczy Csaba³, Búzás Balázs³

1 Állatorvostudományi Egyetem, Egzotikusállat és Vadegészségügyi Tanszék, 1078, Budapest, István u. 2.

2 Szeged, Londoni krt. 1., IV, II/10. 6724

3 United Arab Emirates

Az Arab Emirátusok területére vonatkozóan korábban több átfogó faunisztikai munka is készült, melyek vagy jelentősebb rendszertani csoportokra, vagy adott régiókra vonatkozóan közölnek fajlistákat. A legutóbbi releváns közlemény FEULNER & ROOBAS (2015) kutatási eredményeit foglalja össze. Tanulmányukban a szerzők 26 pókcsalád 93 faját listázzák.

A faunaterületen 2014. áprilisában, illetve 2017. szeptemberében végeztünk jelentősebb gyűjtéseket. Munkánk során az Arab Emirátusok minél nagyobb területén próbáltunk gyűjteni. Az adatok feldolgozása jelenleg is folyamatban van, így előadásunkban egyelőre csak előzetes eredményeinket tudjuk bemutatni. Jelen feldolgozottság mellett megállapíthatjuk, hogy több olyan fajt is sikerült kimutatnunk, melyeket sem a Pók Világkatalógus (2017), sem FEULNER & ROOBAS (2015) közleménye nem említ.

Gyűjtéseink eddigi feldolgozása alapján a Salticidae családba tartozóan 4, az Araneidae és a Gnaphosidae családok esetében 2-2, továbbá az Oecobiidae, a Filistatidae és a Theridiidae családokat illetően 1-1 faunára új fajt találtunk. Ezek közül kiemeljük az Al Ain, Sharjah és Fujairach régiókban fellelt *Pseudeuophrys lanigera* (Simon, 1871), *Araneus angulatus* Clerck, 1757, *Enoplognatha ovata* (Clerck, 1757), *Drassodes lapidosus* (Walckenaer, 1802) és *Berlandina plumalis* (O. Pickard-Cambridge, 1872) fajokat, melyeket egyetlen korábbi faunisztikai munka sem említ. Véleményünk szerint a globalizálódó világkereskedelem is jelentősen befolyásolhatta e fajok Arab Emirátusok területére történő betelepülését.

Az áttelelés és az élőhely típus hatása a kondícióra és a mozgási mintázatra a *Pardosa alacris* farkaspók faj esetén

Horváth Ádám, Kapilkumar Inge, Gallé-Szpisjak Nikolett, Gallé Róbert

Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Ökológiai Tanszék

A gerinctelenek számára meghatározó kockázatot jelent az áttelelés, mely a túlélési esélyen felül hatással lehet a mozgásukra és fizikai állapotukra. A *Pardosa alacris* farkaspók faj a Kiskunság természetes és ültetett erdeinek egyaránt gyakori talajon élő faja. A telelés hatásáról a pókok fizikai állapotára és mozgására a közel természetes és erősen leromlott természeti állapotú élőhelyeken viszonylag kevés ismerettel rendelkezünk. A vizsgálatunk célja volt, hogy feltárjuk az áttelelés hatását az őshonos (nyár) és az egzotikus (fenyő) erdőkben élő pókokra.

Mozgási aktivitás becslését összesen 180 begyűjtött *Pardosa alacris* pókegyednek végeztük, Mozgási mintázatukat és sebességüket mértük, 5-5 perces filmfelvételeken, melyek során a pókok fehér, kör alakú, 25 cm átmérőjű műanyag edényben mozogtak.

Fizikai állapot felmérése a testméret, és a százalékos zsírtartalom alapján végeztük. A fagyasztással elpusztított pókok teljes testhosszát mértük. A százalékos zsírtartalmat pedig szárítás utáni tömegmérés, majd a petroléteres zsírkioldás és újra szárítást követő testtömegmérés értékének százalékos különbségeként kaptuk meg.

A százalékos zsírtartalom, szignifikánsan magasabb volt a tavaszi méréskor, mint az őszi méréskor. Az őszi gyűjtéskor a pókok, nagyobb távolságot tettek meg, és gyorsabban mozogtak, mint a tavasszal begyűjtött, zsírosabb példányok. A nyárerdei pókok testhossza többet nöött a tél alatt, mint a fenyőerdeiek, lehetséges, hogy több zsákmányt találtak a természetközeli erdőkben élő példányok az idegenhonos ültetvényekben élőknél. A vizuális ingerek alapján vadászó rovarevő madaraknak valószínűleg jelentős hatásuk van a pókok téli túlélésére. Mivel a jobb kondíciójú pókok kevesebbet mozognak és lassabban, így nehezebben lesznek detektálhatóak a madarak számára, de emiatt feltehetően lassabb ütemben fognak növekedni és kisebb lesz a táplálkozási hatékonyságuk.

Adatok a nagy eretnekpók *Amaurobius ferox* (Walckenaer, 1830) biológiájához (Araneae: Amaurobiidae).

Kovács Gábor¹, Szinetár Csaba²

1 Szeged, Londoni Krt. 1., 6724

2 ELTE Savaria Biológia Tanszék., 9700 Szombathely, Károlyi G. tér 4.,

Jelen előadásunkban bemutatjuk a hazai pókfaunából régóta ismert hemiszinantróp fajunk, a nagy eretnekpók *Amaurobius ferox* (Walckenaer, 1830) biológiájának megismerésére irányuló vizsgálataink előzetes eredményeit. Az adatgyűjtés elsősorban városi élőhelyeken történő gyűjtésekkel-megfigyelésekkel, illetve párhuzamos laboratóriumi vizsgálatokkal történik. Előadásunkig 5 mintavételi, illetve vizsgálati ponton összesen 55 (39 ♂ és 16 ♀) példányt tanulmányoztunk. A szemrevételezéses vizsgálatokon túl léghőmérsékleti értékek is rögzítésre kerülnek. A további adatgyűjtés szempontjából releváns megfigyelésekről fotó, és rövid mozgókép-dokumentációkat is készítettünk. A faj elsődleges élőhelyei a sötét és nyirkos pincék, az épülethomlokzatok csak másodlagos, míg az egyéb élőhelyek (pl. kutak, vízóra aknák, kövek alatt, korhadó farönkök alatt, faodvakban) további alternatív élőhelyeket jelentenek számára. Az ivarérett, párkereső hímek a dél-magyarországi épülethomlokzatokat illetően februárban, napnyugtát követően jelennek meg. Eddigi gyűjtéseink alapján a hímek aktivitási minimum hőmérséklete kb. +6,5 0C, míg a faj hőmérsékleti felső toleranciaküszöb-értéke +30 0C körüli érték.

A peterakáshoz készülő nőstények búvóhelyük bejáratát fogófonalaikkal gondosan eltorlaszolják. A nyári hónapokban Dél-magyarországon szinte kizárólag fiatal példányokat találhatunk. A nagy eretnekpókok mesterséges körülmények között fogóháló nélkül is sikeresen zsákmányolnak. A tipikus szexuális kannibalizmus igazolása is megtörtént. Megfigyeléseink szerint még azok a nőstények is elfogyasztották a hímeket, melyek korábban nem páرزottak. Eddigi adataink alapján a kopuláció után „késve távozó” hímeket minden esetben (100 %-os arányban) elfogyasztják a nőstények. Gyűjtéseink során több olyan hímeket is találtunk, melyek – vélhetően a „hálósobából” történt sikeres távozásuk zálogaként - egyik oldali párzólábukat már elvesztették. Megfigyeléseink szerint a lerakott petéket őrző nőstények is zsákmányolnak, sőt azok is, melyeknek már kikelték a kispókjai. Az elejtett prédákat viszont egyetlen esetben sem kínálják fel utódaiknak. A bikapókokra (Eresidae) jellemző matrifágia jelensége az eretnekpókok esetében is megfigyelhető, melyet eddig 6 esetben sikerült dokumentálnunk.

A fiatalok a matrifágiát követő 1. vedlésük után távoznak a bölcsőszövedékből.

Kovács Péter¹, Magyar Máté² és Szinetár Csaba³

1 Szombathelyi Arachnológiai Műhely, ELTE, Savaria Egyetemi Központ
H-9700 Szombathely, Károlyi G. tér 4.

2 Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság 8229 Csopak, Kossuth u. 16.

3 ELTE, Savaria Egyetemi Központ, Természettudományi Kar, Állattani Tanszék
H-9700 Szombathely, Károlyi G. tér 4

A Balaton-felvidéki Nemzeti Park Kis-Balaton tájegységén végeztünk pókfaunisztikai vizsgálatokat 2014 és 2016 között. Az első két évben a Kis-Balaton keményfás ligeterdőkben vizsgáltunk. A 2016. évben a Zimányi-berek szigetvilágában végeztünk vizsgálatokat. A szigetek közül az Almás, Fenyves, Magyaros és Zimány szigetek hátain találunk homoki száraz gyepeket. A Kis-Balaton nem tipikus, de annál érdekesebb habitatjai kiterjedés alapján és természetességi viszonyok szerint is ezekenről a szigetekről, illetve a Kápolnapusztáról emelhetők ki. A felmérés célja alapkutató, különös tekintettel a homoki jellegű, szárazgyepi fajokra. A gyűjtéseket elsősorban a Barber-féle talajcsapdákkal és motoros rovarszippantóval (D-vac) végeztük. A teljes mintavételezés során 145 faj jelenlétét mutattuk ki. A homoki gyepek domináns fajai a hazai jó természetességű xerofill gyepek karakterfajai közül valók (*Ozyptila claveata*, *Zelotes electus*, *Pardosa bifasciata*). A bolygatást jelző fajok egyértelműen alárendelt szerepet játszanak. Mellettük több ritkaság (*Ozyptila scabricula*, *Zelotes hermani*, *Sitticus saltator*), illetve olyan fajok is előkerültek, melyek a gyepek jó természetességét mutatják: *Euryopsis quinqueguttata*, *Micaria albovittata*, *Talavera aequipes*). Az *Ozyptila scabricula* esetében csak szórvány adatok ismertek a nyílt kimondottan száraz gyepekből. A Fenyves -szigetről egy hím példánya került meg. Hasonlóan ritka faj a *Sitticus saltator*, melynek ez idáig egy Dunántúli adata volt csak ismert. Érdekes adat a *Zelotes hermani* előkerülése is, melyet a kimondottan száraz gyepek pókjának tekinthetünk. A homokhátak kis kiterjedésének tudható be, hogy erős a szegélyhatás. Ennek jele, hogy mindegyik homokgyep fragmentumból kimutattunk a szomszédos vizes élőhelyek tipikus pókjait is (*Bathypantes approximatus*, *Walckenaeria unicornis*, *Ozyptila sanctuaria*).

A homokszigetek értékes pókfaunájára nézve a legnagyobb veszélyt a magas aranyvessző térhódítása jelenti. Sajnálatos példa erre a Vár-sziget, ahol már csak összefüggő, homogén aranyvesszőt találunk az egykori szárazhátai gyepek helyén.

Gyeprekonstrukciót megelőző arachnológiai alapfelmérés különböző hansági mintahelyeken

Kovács Péter¹, Szinetár Csaba², Takács Gábor³, Tóth Árpád³ és Sipos Tibor³

1 Szombathelyi Arachnológiai Műhely, ELTE, Savaria Egyetemi Központ

H-9700 Szombathely, Károlyi G. tér 4. kovacsp@locart.hu;

2 ELTE, Savaria Egyetemi Központ, Természettudományi Kar, Állattani Tanszék

H-9700 Szombathely, Károlyi G. tér 4. szcsaba.bdtf@gmail.com

3 Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság 9435 Sarród, Rév-Kócsagvár

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság megbízásából végeztünk pókfauisztikai vizsgálatokat Hanság a KEHOP 4.1.0-15-2016-00013 számú projekt keretén belül. A projekt keretén belül gyeprekonstrukciók munkálatok fognak megvalósulni. A 2016. évben végzett vizsgálatokra alapállapot felmérésként tekinthetünk. A tájegységen belül 10 mintavételi helyen végeztünk talajcspadás és rovarszippantós mintavételezést.

Az egyes mintaterületeken igény szerint, tervezetten legeltetés, szártépözés, tarlóhántás, tárcsázás és gyepvetés fog megvalósulni.

A mintavételezés során 94 faji szinten determinált pókfaj került kimutatásra. A fajok között találunk védett pókot (*Atypus piceus*), faunánkra nézve új taxont (*Diplocephalus dentatus*) és igazi ritkaságokat (*Silometopus bonessi*, *Porrhomma montanum*, *Kaestneria pullata*, *Taranucus setosus*). Az előkerült fajok többsége tipikus nedvesség kedvelő faj (*Piratula uliginosa*, *Piratula tenuitarsis*), amik között lápréti specialistákat (*Pardosa maisa*, *Trochosa spinipalpis*, *Pocadicnemis juncea*) is találunk. A vizes élőhelyi környezet ellenére is előkerültek száraz gyepi fajok (*Ozyptila claveata*, *Zelotes aurantiacus*, *Civizelotes gracilis*) elsősorban a magasabb térszínű Ottó-major mintaterületről. A mintaterületek közül az Oslihany I. és II mutat nagyobb bolygatottságot, mely magyarázható a gyomosodással és erőteljesebb taposással. Ezzel ellentétben a Gulya-rét mutatta az egyik legmagasabb fajszámot. Itt egyértelműen túlsúlyban voltak a higrofil fajok. Ugyancsak a legtermészetesebb és leginkább nedves viszonyokat mutató fajkészlet került kimutatásra a Csorna-hany és a Krisztina-berek mintaterületekről. A legváltozatosabb képet a leginkább mozaikos Háromszögű-rét mutatta, ahol a nedvesség kedvelő fajokon túl a száraz gyepekre jellemzők és a félárnyékot kedvelők is jelen vannak. A kezelésekről általánosan elmondható, hogy fontos az özöngyomok célzott kezelése akár többszöri beavatkozás mellett a cserjeirtások során a mozaikosság megőrzése. Érdemes megfontolni az Ottó-major I. mintaterület esetében az ún. szénarhordásos módszert. A legeltetés esetén pedig fontos szem előtt tartani az állatok általi taposási nyomást, mely a nedves élőhelyeken fokozott terhelést ró a gyepekre.

Carrhotus xanthogramma viselkedési bélyegeinek vizsgálata és zsákmányspektruma almaültetvényekben

Mezőfi László^{1*}, Gyóni Dorottya¹, Markó Gábor^{2, 3}, Bársony Kristóf¹ és Markó Viktor¹

1 SZIE Kertészettudományi Kar, Rovartani Tanszék, Budapest

2 SZIE Kertészettudományi Kar, Növénykórtani Tanszék, Budapest

3 ELTE Természettudományi Kar, Állatrendszertani és Ökológiai Tanszék, Budapest

A rozsdás ugrópók (*Carrhotus xanthogramma*) gyakorisága ellenére hiányosak az ismereteink biológiájáról vagy épp a természetes zsákmányspektrumának összetételéről. A növényvédő szerek használata továbbá befolyásolhatja a zsákmányszerzés sikerességét is, egyrészt direkt, másrészt indirekt módon hatva a predációt alapvetően befolyásoló viselkedési bélyegek kifejeződésére.

Munkánk célkitűzései között szerepelt a *C. xanthogramma* napi lokomotorikus aktivitásának leírása és ivaronkénti összehasonlítása, illetve a faj egyes viselkedési bélyegeinek, valamint ezek változásának vizsgálata a peszticidterhelés függvényében. Ezen kívül célul tűztük ki a faj természetes zsákmányspektrumának feltárását is.

A napi lokomotorikus aktivitás vizsgálata során a pókok mozgását három napon keresztül kamerával rögzítettük, majd a felvételeket 10 perces felbontásban értékeltük ki. Emellett különböző peszticidterhelésű almaültetvényekből gyűjtött pókoknak mértük a kockázatvállalását (támadási latencia) és falánkságát (egységnyi idő alatt elfogyasztott prédaszám). A rozsdás ugrópók természetes zsákmányspektrumát Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei ökológiai almaültetvényekben mértük fel. 2014-től 2017-ig több ültetvényben a fák többszöri vizuális átvizsgálásával kutattuk fel a táplálkozó egyedeket.

A napi lokomotorikus aktivitást tekintve a *C. xanthogramma* aktivitási csúcsa a reggeli órákra tehető és a nőstények a teljes nap folyamán aktívabbak a hímeknél. A pókok viselkedési mutatóit vizsgálva megállapítottuk, hogy az integrált növényvédelemben részesített ültetvényből származó egyedek jellemzően falánkabbak és kockázatvállalóbbak az ökológiai ültetvényekből származó pókoknál. Eredményeink arra utalnak, hogy a növényvédelmi kezelések elsősorban indirekt módon hatnak a pókok viselkedésére. A természetes zsákmányspektrumot vizsgálva úgy találtuk, hogy a *C. xanthogramma* legnagyobb arányban növényvédelmi szempontból közömbös szervezetekkel táplálkozik, és nagyobb arányban fogyaszt kártevőket (elsősorban növénytetveket – Sternorrhyncha), mint hasznos szervezeteket.

Vizsgálatainkat az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-16-2 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programja és az OTKA (K112743) támogatta.

Az *Eresus sandaliatus* (Martini & Goeze, 1778) "újrafelfedezése" Ausztriában.

Prazsák István¹, Christian Komposch², Kovács Gábor³, Vári Gábor⁴

1 SZTE ÁOK Orvosi Biológiai Intézet, 6720 Szeged, Somogyi Béla u. 4.,

2 ÖKOTEAM - Institut für Tierökologie und Naturraumplanung OG Institute for Animal Ecology and Landscape Planning Bergmannsgasse 22, 8010 Graz, Austria.,

3 Szeged, Londoni Krt. 1., 6724

4 SZTE Szent-Györgyi Albert Klinikai Központ Informatikai Osztály. Szeged, Árpád tér 2., 6720

Már a deres bikapók (*Eresus hermani* Kovács, Prazsák, Eichardt, Vári & Gyurkovics, 2015) leírásával párhuzamosan felmerült annak igénye, hogy a faj, illetve a Közép-Európában elterjedt többi bikapókfaj összehasonlító genetikai elemzését elvégezzük. Az addig megtörtént morfortaxonómiai jellemzés és összehasonlítás genetikai alapú megerősítésére ezért kiterjedt mintavételeket kezdtünk, melyek során saját vizsgálati eredményeinket taxononként egymással, illetve az elérhető génbanki adatokkal vetettük össze. Mivel azonban a vizsgált fajok közül az *Eresus hermani*-val megegyező tavaszi fenológiával jellemezhető, ugyanakkor hozzáférhető és vizsgálható *Eresus sandaliatus* (Martini & Goeze, 1778) példányok számossága rendkívül alacsony volt, ezért célirányos saját gyűjtések végrehajtása mellett döntöttünk.

Ismerve a faj biogeográfiai jellemzőit, a közelség elve alapján elsődleges választásunk mindenképpen az ausztriai faunaterületre esett. A nemzetközi irodalomból (Thaler & Knoflach 2002) egyetlen bizonyított Észak-tiroli *E. sandaliatus* lelőhely ismeretes (Bazallerkopf). Elsődleges célterületünk Mildner és Kofler (1992, 1993) korábbi munkái után szintén Tirol lett, noha közleményeikben *E. niger*-t hivatkoztak. Ezzel ellentétben a cikkeikben közölt, hím példányokat bemutató fotók azonban egyértelműen az *E. sandaliatus* faj jelenlétét valószínűsítették számunkra.

Előzetes predikcióinknak megfelelően, 2017. júniusában Prägraten térségében 2 kisebb *E. sandaliatus* populációt sikerült fellelnünk, mellyel egyúttal igazoltuk, illetve megerősítettük Mildner és Kofler munkáiban közölt élőhelyek létezését és hosszú távú fennmaradását is.

Jelen előadásunkban bemutatjuk a gyűjtött egyedek habitus és ivarszerv fotóit, utalunk ökológiai adataik további feldolgozására, illetve ismertetjük komparatív genetikai vizsgálataink előzetes eredményeit is.

Indirekt ragadozóhatás potenciális jelentősége a biológiai védekezésben

Samu Ferenc, Szita Éva, Beleznai Orsolya és Tholt Gergely

MTA ATK Növényvédelmi Intézet, Budapest

A pókok ragadozó szerepe és a pókok jelentősége a biológiai védekezésben közismert. Kevésbé kutatott, de az ökológiai szakirodalomban szintén jól ismert a pókok indirekt, úgynevezett non-konzumptív hatása herbivór ízeltlábúakra, amely a potenciális prédaállatokban viselkedési, fiziológiai változást okoz és adott esetben megváltoztatja élőhely használatukat és/vagy táplálkozási viselkedésüket. A mi kutatásaink ezen indirekt kapcsolat kontextus függésére koncentráltak két modellrendszerben. Az egyik vizsgálatsorozat úttörő módon a rejtett táplálkozású szipókás rovarok táplálkozás-változásait vizsgálta többféle megközelítésben. Modellrendszerünkben a *Tibellus oblongus* pókfaj és a növényi vírus vektor *Psammotettix alienus* gabonakártevő kabócafaj kapcsolatát vizsgáltuk. A pók jelenlét következtében megnőtt a kabócák mozgási aktivitása, melynek kaskád hatását a vírus-köztes gazda kapcsolat kontextusa befolyásolja. A közvetlen táplálkozásra gyakorolt hatásokat elektro-penetrográfus módszerrel vizsgáltuk. Eredményeink szerint a táplálkozásnak a floémet érintő szakaszai különösen lerövidülnek, amely pont az adott típusú vírus-köztes gazda kapcsolatban jelenti azt, hogy a pók hatására a vírusátvitel korlátozása várható. Egy másik rendszerben két pókfaj, egy amerikai rágó kártevő bogárfaj rendszerét vizsgáltuk a hőmérséklet kontextusában, amely a főlíatakarásos tők termesztésben különösen fontos tényező. A vizsgált kontextus, a hőmérséklet itt is megváltoztatta a ragadozóhatást. Alacsonyabb hőmérsékleten a pókok összességében kis hatással voltak az elfogyasztott növényi mennyiségre, és ez a hatás inkább a direkt ragadozásnak volt tulajdonítható, míg magas hőmérsékleten a non-konzumptív pókhatás szerepe megnőtt, és a pókhatás összességében relatíve jobban csökkentette a herbivóriát. A vizsgálatok mindkét esetben kimutatták a non-konzumptív hatások potenciális fontosságát a biológiai védekezésben, de egyben felhívják a figyelmet kontextus függés fontosságára is.

A vizsgálatokat a K116062 NKFIH pályázat támogatta.

Erdőssztyepek pókközösségeinek vizsgálata a Dél-Kiskunságban

Szabó Ágota Réka¹, Urák István¹, Gallé Róbert²

¹ Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Kolozsvári Kar, Környezettudomány Tanszék

² Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Ökológiai Tanszék

Az erdőssztyepek olyan mozaikos vegetációjú foltok, melyekben nyílt nyárerdő foltok, száraz gyepekkel váltakoznak. A Kárpát-medencében, a Magyar Alföldön előforduló szubmediterrán erdőssztyepek jelentős részét az elmúlt évszázad során végbement tájátalakítás következtében művelés alá vonták és nagy területeken tájidegen fenyő- és akácültetvényeket hoztak létre. Az intenzív erdőgazdálkodás következtében az erdők élőhelyi struktúrája megváltozik, és ezek hatással vannak a gerinctelen faunára. Vizsgálatunk során, természetes erdőssztyepek és ültetett fenyőerdőfoltok pókközösségeit hasonlítottuk össze. Kiskunhalas és Tázlár települések közelében 20 mintavételi pontot jelöltünk ki 10-et a természetes nyárerdő foltokban és 10-et a száraz gyepekkel közvetlenül érintkező fenyőerdőkben. A pókok mintavételezésére a talajscapdázás módszerét választottuk, minden mintavételi pontban 9 darabot helyeztünk el, hármasával az erdőben, a szegélyen és a gyepon, 2015-ben két időpontban ismételtük a gyűjtést (április 2-14, június 6-20). A mintavétel során 2443 egyedet gyűjtöttünk be, ebből 1790 egyed volt kifejlett és 103 fajt azonosítottunk. Az erdők fajgazdagabbak voltak a szegély és a nyílt homoki gyepehez képest, a természetes erdőfoltokban nagyobb volt a pókok abundanciája. Funkcionális diverzitásuk kisebb volt a gyepon, mint a szegélyen és az erdőben. Jelentős különbséget találtunk az idegenhonos erdőültetvények és a természetes erdőssztyepek pókközösségei és funkcionális diverzitásuk közt, melyet a fenyvesek szegényebb pókfaunája és a generalista pókok nagyobb aránya okoz. Vizsgálatunk alapján az alföldi fenyvesek gyenge minőségű másodlagos élőhelyet jelentenek a pókok számára.

Barlangi keresztspók fiatalkori pusztulásának lehetséges okai

Szabó Géza

Budakeszi

Azt a feltételezést teszteltem, hogy a hosszú megvilágításnak okozza-e a *Meta menardi* fiatal egyedek pusztulását. A hosszú megvilágítás hatására ugyan erős a késztetés a barlang elhagyására, de az állatok ettől nem pusztulnak el. A petecsomót – például zavarás hatására – elhagyó fiatal egyedek potrohmérete csökken, ez a csökkenés – a kísérlet keretei közt – független a megvilágítás hosszától. A csökkenés oka lehet az anyagcsere beindulása, a mozgáshoz szükséges energiafelhasználás és fonalkészítés.

A fiatal barlangi keresztspókok pusztulásának lehetséges okai: genetikai okok, az energiatartalékok elfogyása vagy paraziták. Kísérletem során a pusztulás döntő oka valószínűleg genetikai volt. Általában nem volt jelentős a pusztulás (átlag 3,3%; 0-13% tartományban), de kísérlet idejének megnyújtásával a testméret további csökkenése előbb-utóbb jelentős arányú elhulláshoz vezetett volna. A kezdeti méretek eltérőek, a méretek és az egyedek petecsomónkénti száma közt fordított összefüggés van. A paraziták hatásával nem foglalkoztam, de a petecsomókban találtam élősködők nyomait.

A peték, illetve a 2. stádiumú juvenilisek petecsomónként száma körülbelül 300 darab. A petecsomóban a fiatal egyedek nem bántják egymást. Zavaró hatásra idő előtt elhagyják a petecsomót, ezáltal csökken a túlélési esélyük. Feleslegesen ne zavarjuk se a kisebb-nagyobb *Meta menardi* pókokat, se a petecsomójukat.

Trogloxén, Troglófil, Troglobiont – *Meta menardi*?

POSZTER

Szabó Géza

Budakeszi

A barlangban előforduló élőlények osztályozásai közül Sket (2008) munkája a legáltalánosabban elfogadott környezetünkben. A szerző a troglófil csoportot két részre osztja: eutroglófil és szubtroglófil. Ugyanitt jó történeti áttekintést is találunk, Felhívja a figyelmet arra, hogy a sok osztályozási kísérlet – egyesek csak a meghatározásokat alakítják, mások a csoportok számát is növelik – az csoportosítás nehézségeire utal. Sket (2008) rámutat az okra is: nem eléggé ismerjük a barlangi élőlények életciklusát, biológiáját.

A troglomorf jelek is félrevezetőek lehetnek.

A *Meta menardi* életciklusának tanulmányozása után magam is beszállok az osztályozási káosz növelésébe.

Javaslatom: vissza a hármast osztályozáshoz.

- **Trogloxén** fajok kizárólag a felszínek. Barlangban – elpusztulnak.
- **Troglófil** fajok a felszínen és a föld alatt is tartósan megtelepednek.
- **Troglobiont** fajok csak a föld alatt élnek meg. Ha a felszínre kerülnek és nem jutnak vissza ugyanabba vagy hasonló barlangba, elpusztulnak.

Pontosításra szorul a barlang, illetve a föld alatt élettér fogalma. Ugyancsak ki kell térni a megélnek, illetve tartós népességet (populációt) képeznek fogalomra. Troglobiont faj egyedeit esetleg megtaláljuk a felszínen, de nem találunk életképes populációt.

A *M. menardi* csoportosításom szerint troglobiont. A denevérek troglófil fajok. A barlangban (is) élő eretnekpókok troglófil fajok.

További kiegészítés: a *M. menardi* bizonyos tulajdonságai troglomorf jegyeket mutatnak. Ezek, az éves ciklus eltűnése; a nagy, fehér és évi egy petecsomó nagyszámú 200-400 petével; az életkor megnövekedése; a lábak hossza.

Egy fontos megjegyzés: egyes fajok életciklusa, ennek megfelelően a besorolása függ/függhet az élőhely földrajzi környezetétől, az éghajlattól. Más földrajzi helyen más lehet a besorolás.

A *Trochosa hispanica* hazai előkerüléséről és eddig ismertté vált élőhelyeiről

Szinetár Csaba¹, Gallé-Szpisjak Nikolett², Gallé Róbert², Török Tamás¹, Agócs Péter³ és Szűts Tamás¹

1 ELTE, Savaria Egyetemi Központ, Természettudományi Kar, Állattani Tanszék H-9700 Szombathely, Károlyi G. tér 4.

2 Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Ökológiai Tanszék

3 Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, 6000 Kecskemét, Liszt F. u. 19.

2016 nyarán faunisztikai adatgyűjtéseket végeztünk a Hajósi kaszáló területén. Talajcspadás gyűjtés során előkerült a hazánkból jól ismert *Trochosa* genusz eddig a Kárpát-medencében nem észlelt faja a *Trochosa hispanica*. A májusi mintavételezéskor két hím példányt sikerült gyűjteni. A faj korábbi európai adatai kivétel nélkül dél-európai országokból voltak ismertek. Eddigi legészakibb adatait az Alpok déli előteréből közölték. Elterjedésének északi határaként az Alpok déli vonalát jelöli meg több szerző is. A közelmúltban, 2012-ben mutatták ki első ízben Romániából, a Duna-deltától délre eső Leteából, Tulcea megyéből. Jelenleg legdélebbi ismert előfordulását 2015-ben közölték Iránból. Valamennyi esetben vizes élőhelyekről, általában vízpartok közelében lévő élőhelyekről gyűjtötték. A hajósi lelőhelye a Dunavölgyi-főcsatorna közelében lévő puhafaliget szegélye volt. Dél-alföldi megkerülése okkal vetette fel a kérdést, hogy vajon egy régóta jelen lévő, lappangó tagjáról van e szó faunánknak, avagy a sokat emlegetett délről történő terjedés egyik újabb példájával állunk szemben. A kérdés eldöntéséhez átvizsgálásra került több nagy volumenű közelmúltbeli Duna-Tiszai mintavétel, melyek a tipikusnak vélt habitátókból származtak. Az első előkerülés helyétől jóval északabbra, Páhi, Tabdi és Kiskőrös térségéből származó mintavételekből több száz *Trochosa hispanica* példány azonosítása történt meg. Okkal merül fel a gyanú, hogy a korábbi kiskunsági gyűjtésekben a nagyon hasonló *Trochosa ruricola* példányok között már szintén szerepelhettek e faj egyedei is. Az eredményeink azt mutatják, hogy az Alföld vizes élőhelyeinek további vizsgálata során számítani kell a *Trochosa hispanica* újabb előfordulásaira, melyek segítségével pontosítani tudjuk a faj közép-európai elterjedését.

Veni vidi Iciini: egy új ugrópók faj Magyarországról.

Szűts Tamás^{1,2}, Zalai Béla², Bozsó Miklós³, Szövényi Gergő⁴ és Szinetár Csaba^{1,2}

1 ELTE, Savaria Egyetemi Központ, Természettudományi Kar, Állattani Tanszék H-9700 Szombathely, Károlyi G. tér 4.

2 Szombathelyi Arachnológiai Műhely, ELTE, Savaria Egyetemi Központ

3 NÉBIH-NTAI Növény-egészségügyi és Molekuláris Biológiai Laboratórium

4 ELTE, TTK, Állatrendszertani és Ökológiai Tanszék

Magyarország faunája az egyik legjobban kutatott pókfaunák közé tartozik. A taxonómiai / faunisztikai munka szépségeit és kihívásait jól jelzi, hogy az elmúlt évtizedben ennek ellenére is több alkalommal fedeztek fel a tudomány számára teljesen ismeretlen fajokat (*Pelecopsis loksai*, *Parasyrisca arrabonica*).

Az „*Icius-Pseudicius*” rokonsági kör (*Chrysellini* Maddison osztályozásában) egyre több génusszal képviselteti magát hazánkban: idén mutatták ki az *Icius subinermis* első példányát Budapestről, illetve az eredetileg Magyarországról leírt *Afraflacilla epiblemmoides* is újra faunatag let, két nőstény alapján. Ezen felül egy tudományra új ugrópók faj került elő a tavalyi évben a Duna-Tisza közéről, azonban nemcsak eddig ismert fajba nem tartozik, de génusz szintű besorolása is kérdéses, bár ebbe a csoportba tartozása biztosra vehető.

Az ugrópókászok szerencséjére két éve már tribusszintű rendszere van az ugrópókoknak, amint most követett az első csak a családra fókuszáló filogenomikai analízis. A „*Pseudicius-Icius*” rokonsági kör viszont tavaly esett át egy hatalmas rendszerezésen. A szakma nagy öregjének számító Jerzy Prószyński több, mint egy tucat génuszra bontotta a *Pseudicius-Afraflacilla-Icius* nemekbe tartozó fajokat.

A faj bemutatásán és a besorolására tett kísérletek bemutatásán túl, a nemrégiben megjelent „pragmatikus” rendszerezésről is lesz szó, különös tekintettel a molekuláris rendszerrel való kompatibilitására.

A XVIII. Magyar Pókász Találkozó szakmai résztvevőinek névsora

Ambrus Gergely	ambrus.gergely@mkk.szie.hu
Bali László	bali.laszlo@uni-sopron.hu
Berta Péter	folopus@gmail.com
Eichardt János	ejanek@citromail.hu
Gallé Róbert	galle.robert@gmail.com
Gallé-Szpisjak Nikolett	szpisjak.n@gmail.com
Gál János	Gal.Janos@univet.hu
Horváth Ádám	963476@gmail.com
Keresztes Balázs	keresztes@georgikon.hu
Kovács Gábor	gabor.kovacs.arachnida@gmail.com
Magyari Máté	magyari.j.mate@gmail.com
Kovács Péter	kovacsp@locart.hu
Miltényi Attila	maci50@freemail.hu
Mezőfi László	mezofilaszlo@gmail.com
Nagy Csaba	bigjabba@gmail.com
Prazsák István	prazsak.istvan@gmail.com
Rákóczi András Márton	rkczi.andras@gmail.com
Samu Ferenc	feri.samu@gmail.com
Sas-Kovács Éva-Hajnalka	hajni_81@yahoo.com
Szabó Ágota Réka	szaboagotareka@gmail.com
Szabó Géza	szg.b.kv@gmail.com
Szinetár Csaba	szcsaba.bdtf@gmail.com
Szita Éva	szita01@gmail.com
Szűts Tamás	tszuts@gmail.com
Takács Gábor	pokasz@gmail.com
Tóth Ferenc	toth.ferenc@mkk.szie.hu
Török Tamás	toroktam@ttk.nyme.hu Urák
István	urakistvan@gmail.com
Vári Gábor	vari.gabor@med.u-szeged.hu
Vukáljovic Pelcze Natália	natalija.v@stcable.net
Zalai Béla	zalai.bela@gmail.com

**A XVIII. Magyar Pókász
Találkozó támogatói**

**Fertő-Hanság
Nemzeti Park**

**Fertő-Hanság Nemzeti Park
Igazgatóság**

IM3 Kft, Kapuvár

Köszönjük!